

Свадбени обичаји у Приштини, „Боја“.

Светислав Душанић — Приштина.

Код Срба и муслимана у Приштини свадбени обичаји имали су једну интересантну заједничку радњу, која се зове »боја«, а коју су данас Срби напустили, или је тек ретко ко од њих још одржава, дочим муслимани, као конзервативнији, а вероватно и за то што је то њихов обичај, који су од њих и православни прихватили, још и сада чувају и одржавају.

Пре него што би прешли на само описивање тога чина, изнећемо све оно што се пре тога врши и ради.

Три дана пре свадбе, венчања, дођу жене и девојке до младине куће, где се веселе, играју и међу јој боју.

Чим гошће дођу у посету да виде младу и да се мало проведу, буду послужене слатком и кафом. За то време млада »гове« т. ј. стоји смерно, са рукама на пасу, у ћошку собе, где је ове гледају. Док не дође нова свекрва ништа се не ради. Свекрва кад дође, она донесе леблебије, жита, бонбона и новаца, па све то баца на младу да би ова била сита, слатка и богата. Млада јој затим прилази, клекне на једно колено и пољуби је у руку, а затим пољуби и све остале присутне без обзира на њихов узраст и године.

Кад се искупе све жене и женска родбина из »момчетове куће« (мушкараца тај дан ту нема), онда метну столицу на сред собе на коју млада седне, окружена са свију страна женама, а »бојадика« затим меће боју, т. ј. са бојом младој фарба косу.

Та се боја справља на специјалан начин, и то овако:

Узму се борове шишарике, потоне се у слану воду, а затим се прже у шигњу, у коју је претходно наливено мало уља. Кад се довољно испрже, да се почну расцветавати, изваде се из тигња, па се туцају у авану, а после просеју кроз сито. Тако истуцане се опет прже у неком плитком суду, тањиру, и мешају се са прахом од бакарног отпадка, талоба, који се зове »рстк«. У ово се улије она слана вода, а затим и вода у којој је скувано орахово уље. Кад се овако справи боја, онда се узме вате на комадићу дрвета и с тиме бојадика маже младој косу, а жене за то време певају песму

»одроди се лоза од гроза«, одроди се Лена од рода, или већ како јој је име, а затим се стих понавља, и место одроди се од рода долази од оца, мајке, брата, сестре и својштине. Разуме се да млада за то време плаче. Кад се сврши са бојељем, млада дарује бојацику са кошуљом. После тога фарбања младој се коса повеже и она се одводи у другу собу где остаје до сутрадан, не излазећи више пред њих. Остатак боје бојацика меће у филцан, из кога узимају жене па том приликом мажу себи веће. Свекрва поседи два сата, па

Српкиње из Приштине у народној ношњи дошле на „Боју“.

затим са својом родбином одлази својој кући, а мало затим одлазе и други гости, тако да се у мрак сви разиђу. Сутрадан млада иде у аман са другарицама да се окупа. Оне узму деф, па се тамо играју и веселе. У купатило носи млада мајка и ручак за све њих. У суботу вече девојке се »збирају« код младе и у њеној соби се целе ноћи проводе у песми и игри, заједно с' њом. То је опроштајно вече са другарицама и девојкаштвом. Пред зору ова одлази да легне, да би се мало одморила од свега тога, а њене другарице и надаље играју, не лежу и не скидају се, да им се одело неби гужвало. У јутро долазе »момчетови сватови«. Њих послуже са слатком, хладном ракијом, кафом, мезом и врућом ракијом из

винских чаша. Том приликом једу »тигањицу« и мезе од печених пилића и пржене цигерице. Док још сватови пију врућу ракију иде деверова погача по сватовима, на њој се налази марамица са пшеницом, леблеблијом и бонбонама и они у њу мећу у новцу дар за младу. Кад сви погачу дарују, он је узме, марамицу са новцем скупи и иде у собу где је млада, али пре него што би он ушао, на вратима га уставља »ашчика«, т. ј. жена која тај дан спрема јело за сватове, и тражи од њега бакшиш, па тек онда да га пусти. Затим настане пазаривање и погодба око величине бакшиша, који обично не буде мали. Кад се напokon погоди и уђе, онда јој каже да је он њен девер, а затим јој ломи погачу изнад главе заједно са присутним девојкама, које се том приликом труде да ухвате што више пшенице, леблеблије и бонбона са погаче и која окуси те погаче пре ће се удати. Млада га затим љуби у руку, веже му деверску мараму, а он излази и саопштава сватовима да је постао девер, с њима се рукује а свирачи му свирају деверско коло и он им даје бакшиш. После тога млада дарује сву родбину, а затим је изводе брат или отац, предају је на кућним вратима деверу и пољубе се с њиме. Кад је она изашла из куће они је по имену три пута викну да се врати, али се она не осврће ни одзива. Тиме показује да не мари за ту кућу и да престаје бити њен члан.

Потом одлазе у цркву, а кад се из ове врате у младожењину кућу, заустављају се на прагу те куће и уводе је прво у кујну. На кухињским вратима једна јој нога, десна, буде унутра а лева на пољу, у авлији. Ашчика јој тад даје две погаче, које ова меће под мишке »С берићет да дође«. Затим јој приноси сито са житом. Млада захваћа то жито и прву шаку баца у кујну, а другу, не окрећући се, преко себе у авлију. После јој приносе суд с медом у који она умаче прсте обадвеју руку и с њима маже горњи праг изнутра и с поља; чиме се хоће да каже да ће бити слатка као мед и укућанима и оним изван куће. Онда прилази огњишту, узима со и соли јела на њему. За то време свекрва седи у кујни и чека младу да јој седне у крило, што ова и чини. Том приликом она дарује свекрву са бошчом. У томе тренутку наилази један од момака, сипа под свекрву воду и виче »униша се свекрва«, други који момак уграби свекрви бошчу, коју мора млада да откупи, дајући за њу какву марамицу. Остали момци, у дворишту хватају свекра, вежу га око паса и вешају на дрво, и њега млада мора да откупљује. Сватови то све гледају и смеју се. После настаје игранка, јело и

пиће и долазак њене родбине, која се зове »првићари«, да јој чести-
тају. Сви се гости послужују врућом ракијом. Кад се гости почну
разилазити, сви морају младу да дарују, а она за то време са
девером седи код врата, испраћа их у љуби у руку.

Српкиње „Приштевке“ код младе на „Боји“.

Увече је девер предаје младожењи, а пре тога је жене уче о
првој брачној ноћи и о томе како ће ујутро да седне на кревет, да
би лакше на чаршаву остало крви од дефлорације, коју ће, сутра-
дан, свекрва да покаже женама и да се похвали, како јој је снаха
била честита и поштена.

Zusammenfassung.

Der Autor, Svetislav Dušanić, schildert in diesem Artikel die
Hochzeitsgebräuche in Priština (Kosovo polje) besonders die „Boja“,
das Färben der Haare der Braut vor der Trauung in ihrem Geburts-
hause in Anwesenheit der Mutter ihres Bräutigams und ihrer Jugend-
freundinnen.